

METSÄSTYSKOIRAN ENSIAPU, OSA 2

Kaksiosaisessa Metsästyskoiran ensiapu -sarjassa kerrotaan tavallisimmista koiralle sattuvista ensiapua vaativista onnettomuuksista ja niiden hoidosta. Tässä osassa käsitellään vertavuotavat haavat ja onnettomuudet. Ota artikkelit talteen ja pidä ne esimerkiksi koiran ensiapupakkauksessa.

METSÄSTYSKOIRAN ENSIAPU -SARJA

Metsästyskoiran ensiapu -sarja on kaksiosainen. Tässä sarjan toisessa osassa käsitellään verenvuotoa aiheuttavien tilanteiden ensiapua.

Artikkelin ensimmäinen osa ilmestyi Jahti-lehden numerossa 4/2009 (s. 108–110), ja siinä käytiin läpi koiran ensiapupakkauksen sisältö sekä yleisimmät ”verettömät” ensiapua vaativat tilanteet.

Runsaasti vuotavat haavat voivat johtaa nopeasti koiran yleistilan heikkenemiseen ja oikeanlaisen ensiavun antaminen voi olla ratkaisevaa. Tärkeintä tällaisissa tilanteissa on säilyttää maltti. Se onnistuu parhaiten tietämällä miten menetellä.

Eräreputusta on hyvä löytyä sarjan edellisessä osassa käsitelty ensiapupakkaus. Kännykkään tallennetusta päivystävän eläinlääkärin numerosta saa myös apua.

◀ **Loukkaantuneelle koiralle kannattaa laittaa kuonoside, sillä kilttikin koira voi purra kivusta ja pelosta. Siteestä tehty lenkki solmitaan kuonon ympäri ja päät viedään niskan taakse.**

SHOKKI JA KUONOSITEEN LAITTAMINEN

Metsästyskoiralle tapahtuvia vertavuotavia haavereita on useanlaisia, ja kaikkia ei tässä yhteydessä pysty käsittelemään. Metsästäjän tulee kuitenkin tietää, että verenvuoto ja haavasta aiheutuva kipu saattavat johtaa sokkitilaan, joka vaatii nopeasti asiantuntevaa hoitoa.

Tyypillisiä sokkioireita ovat vaaleat limakalvot, ääreisruumiinosien kylmeneminen, hengityksen muuttuminen nopeaksi ja pinnalliseksi, pulssin muuttuminen heikoksi ja nopeaksi sekä tajunnantason aleneminen.

Shokkitilanteessa koira on pidettävä lämpimänä, ja sen ilmatiet on hyvä tarkistaa. Valtimopulssin pystyy tunnustelemaan esimerkiksi reiden sisäpinnalta nivusen kohdalta. Käsittele loukkaantunutta koira aina varovasti.

Kivun ja pelon takia koira voi purra, joten sille on hyvä laittaa kuonoside. Kuonositeen voi tehdä pehmeästä ja joustavasta harsositeestä. Tee lenkki siteen keskikohdalle ja pujota kuono lenkin läpi siten, että solmu tulee kuonon päälle. Älä kiristä liikaa. Varmista ettei kieli jää hampaiden väliin. Sido toinen solmu leuan alle ja solmi siteen päät niskan taakse.

PAINESITEEN JA KIRISTYSSITEEN TEKEMINEN

Verenvuoto tulee tyrehdyttää painesiteellä tai kiristyssiteellä. Pienemmät vuodot saa tyrehdytettyä jo käsillä painaen, voimakkaimmissa käytetään painesidettä. Kiristyssidettä käytetään vain raajojen tai hännän verenvuodoissa.

Paineside sijoittuu suoraan haavan päälle. Käytä aina puhtaita välineitä: laita haavalle steriilejä harsotaitoksia useampana kerroksena. Älä vaihda verisiä taitoksia, vaan lisää päälle uusia, sillä vaihtaminen saattaa irrottaa

syntyneet hyytymät. Painetta voi lisätä asettamalla taitosten päälle kokonaisen sideharso-rullan, joka sidotaan harsositeellä paikoilleen. Side tehdään napakaksi, mutta ei liian tiukaksi.

Vuotavien pintahaavojen tyrehdyttämiseen voi myös käyttää harsotaitosten päälle asetettua kylmäpakkausta, sillä kylmä supistaa ääreisverisuonistoa. Älä laita kylmää suoraan iholle, sillä se voi aiheuttaa paleltumavamvoja.

Kiristysside sijoitetaan raaja- tai häntähaavan yläpuolelle. Se estää verenkierron siteen alapuoliseen ruumiinosaan. Kiristysside on aina viimeinen vaihtoehto verenvuodon tyrehdyttämiseen, sillä siihen liittyy kuoliot-riski. Side kiedotaan löyhästi raajan tai hännän ympäri, mutta ei solmita. Siteen päälle laitetaan tukeva keppi, joka solmitaan siteen päällä paikalleen. Keppiä kierretään yhteen suuntaan kunnes vuoto tyrehtyy. Kiertämällä keppiä toiseen suuntaan sidettä löysä- ▶▶

TASSUSITEEN TEKEMINEN

Tassusidettä varten tarvitset harsotaitoksia, kipsialusvanua, joustavaa sideharsoa, joustosidettä, sakset ja teippiä.

Tärkeätä on, että koiran varvasväliit pysyvät ilmapuina. Side ei saa kiristää, painaa tai hiertää, joten tarkkaile koiran käyttäytymistä ja varmista kiertääkö veri kokeilemalla välillä varpaiden lämpötilaa. Mikäli haava-alue sallii, voi varpaat jättää paljainkseen siteestä.

- Peitä puhdistettu haava harsotaitoksilla
- Laita vanua varpaiden väliin (**kuva 1**)
- Kiedo kipsialusvanua tassun ympärille (**kuvat 1-4**), teippaa
- Kiedo sideharsoa tassun ympärille (**kuvat 5-6**), teippaa
- Aloita siteiden kietominen aina taittamalla side tassun päälle ympäri (**kuva 2**) ja kieputa vasta sitten sidettä raajan ympäri (**kuva 3**).
- Suojaa tassuside ulkona lialta ja kastumiselta.

Vivi Deckwirth

tään. Sidettä pitää löysätä 5–10 minuutin välein, jotta terve kudus ei kuolioidu. Tilanteen salliessa lähdetään välittömästi eläinlääkärille.

TYYPILLISIÄ VERTAVUOTAVIA HAAVOJA

Kannuskynnet tai pitkät muut kynnet voivat repeytyä. Repeytyneet kynnet vuotavat verta, ovat kivuliaita ja niillä on korkea tulehdusriski, joten koira tulisi käyttää eläinlääkärillä. Pinnalliset tai syvemmät tassu- ja anturahaavat näytetään aina eläinlääkärille. Hän päättää haavan mahdollisesta ompelemisesta, määrää lääkityksen ja opastaa jatkohoidossa.

Kynsi- ja tassuvammojen ensiavuksi puhdistaa haava juoksevalla vedellä, tyrehtyä verenvuoto ja suojaa haava siteellä. Kotihoitoon kuuluu eläinlääkärin määräämän lääkityksen lisäksi karvojen leikkuu haava-alueelta, säännöllinen vesisuihkuttelu, antiseptinen puhdistus ja alueen suojaus lialta ja nuolemiselta. Suihkuttelu auttaa paranemista, sillä se poistaa haava-alueelta lian, bakteereja ja kuollutta kudosta.

Puremahaavojen tapauksessa tulisi mahdollisten sisäisten vammojen poissulkemiseksi käydä eläinlääkärillä. Puremahaavoihin liittyy tulehdusriski, vaikka ihon pinnalle näkyisikin vain pieni jälki. Ensiapuna on alueen suih-

kuttelu ja antiseptinen puhdistus, suojaus ja mahdollisen verenvuodon tyrehtyttäminen. Rokotusten tulee olla kunnossa.

Ajokoira voi saada jahdissa esimerkiksi oksista vuotavia kudosrepeytymähaavoja, jotka voivat ulottua syvemmällekin. Ensiapuna huuhtelee haava puhtaalla vedellä, tyrehtyä vuoto, sido haava ja pidä koira lämpimänä. Eläinlääkäri määrittää vaurioasteen, puhdistaa ja ompelee alueen ja sijoittaa haavaan tarpeen vaatiessa drenin, joka mahdollistaa kudos- ja tulehdusnesteen poistumisen. Lisäksi koira saa kipu- ja antibioottilääkityksen.

VAKAVIMMAT ONNETTOMUUDET

Esimerkiksi hirven potku tai kolari voivat aiheuttaa koiralle raajojen sijoiltaan menon tai murtuman. Rungas verenvuoto ja tapah-tumaan liittyvä kipu voivat johtaa shokkiin. Ensiapuna tyrehtyä vuoto, sido haava-alue ja tue raaja liikkumattomaksi, jotta ei syntyisi suurempien kudosvaurioita. Sido tukilasta jalkaan niin, että se jatkuu murtuman molem-milla puolilla olevien nivelten yli. Reisisuun murtuma pyritään tukemaan mahdollisimman hyvin. Laita lastan alle riittävästi peh-mustetta ja pidä koira lämpimänä. Vie se heti eläinlääkärille.

Ikävimpää onnettomuustilanteita ovat ampumahaavat ja kolarit. Luotien ja haulien osumien va-kavuusaste riippuu osuman sijainnista. Ampuma- ja kolarita-pauksissa kaikki vau-riot eivät välttämättä näy päällepäin. Vaik-ka koira vaikuttaisi pirteältä tai nousisi kolarin jälkeen itse ylös ja jatkaisi ajoa, on eläin vietävä eläinlääkärille sisäis-ten vammojen pois-sulkemiseksi. Vam-moja voivat olla muun muassa virt-sarakon tai pernan repeytyminen.

Mikäli koira on liikkumaton, mutta vielä elossa, anna ensiapua. Vältä koi-ran turhaa liikutta-mista mahdollisten selkärankavaurioiden takia. Tarkista koiran tajunnantaso kutsumalla sitä nimeltä: yrittääkö koira nos-

taa päätään tai heiluttaa häntää. Näkökyky antaa myös tietoa: seuraavatko koiran silmät sormiesi liikkeitä tai sulkeeko koira silmänsä, kun viet kämmenen nopeasti silmien lähelle.

Silmän mustuaisten laajuus antaa viitteitä mahdollisesta aivovauriosta. Jos silmien mustuaiset ovat erikokoiset, on erityisesti syytä huoleen.

Tarkista koiran hengitysteiden esteettömyys ja vedä kieli ulos. Katso onko koiralla ulkoisia vammoja, eli murtumia tai verenvuotoja. Ty-rehdytä verenvuodot. Raajojen liikuntakykyä voi arvioida koiran oma-aloitteisella liikut-tamisella tai nipistämällä kaikkien raajojen varvasväli-ihoa, jolloin pitäisi syntyä koukis-tusrefleksi.

Tunnustele varovasti selkärankaa. Vioittu-mista on syytä epäillä, mikäli jalat ovat liik-kumattomat tai tunnottomat tai selkärän-kaa tunnustellessa tuntuu poikkeamia. Selkärankavaurioita on eriaisteisia ja koke-mattomalle oikean arvion tekeminen on vaikeata. Kannattaa olla puhelinyhteydessä eläinlääkärin, joka antaa tilanteesta riippuen jatko-ohjeita.

Koira voi siirtää varovasti, mikäli selkä-rankavauriot on suljettu pois. Jos vatsaon-telon elimet ovat tulleet ulos, ne on syytä huuhdella varovasti puhtaalla vedellä ja suo-jata kostutetulla liinalla. Pakkasella kostutus aiheuttaa kuitenkin lämmönhukkaa. Pidä koira lämpimänä.

ELVYTYS

Elvytystä annetaan, mikäli koira on pulssiton, sydäimestä ei kuulu sydänpölyä tai sydämen-sykettä ei tunnu. Sydämenlyöntejä voi yrittää tunnustella vasemmasta kainalosta, ja tätä voi harjoitella etukäteen.

Elvytys aloitetaan heti. Laita eläin kylkiasen-toon. Tarkista, että ilmatiet ovat auki, vedä kieli ulos ja oikaise kaulan asento. Tekohengi-tystä annetaan koiralle pitämällä kuono kiinni ja puhaltamalla sieraimiin 10–12 puhallusta minuutissa. Tee sydänpainalluksia verenkierron käynnistämiseksi tahdissa 80–120 kertaa minuutissa. Hyvä rytmi on 15 painallusta ja 2 puhallusta. ■

jahti

VIVI DECKWIRTH

Kirjoittaja on eläinlääkäri ja työskentelee Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa yliopisto-opettajana ja tohtori-koulutettavana.

Nutrolin® pitää koirastasi huolta – pennusta senioriksi

Ravitsemuksella on valtava merkitys koiran kehitykselle ja terveydelle, jopa käyttäytymiselle. Uusimpaan tutkimukseen perustuva öljysarja on helppo tapa varmistaa koiralle juuri ne rasvahapot, joita se kulloinkin tarvitsee.

Nutrolin® PENTU
huolehtii elämän alusta

Nutrolin® RAVINTO-ÖLJY
huoltaa aikuista koira

Nutrolin® SENIORI
tukee ikääntyvää koira

Yli 400 jälleenmyyjää Lue lisää: www.nutrolin.fi